

แบบรายงานผลการพัฒนาความรู้ของข้าราชการ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑๐
รอบการประเมินที่ ๑/๒๕๖๘ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๘

ชื่อ-นามสกุล..... น.ส.ศิริพร บุญเพ็ญ..... ตำแหน่ง..... เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กลุ่ม/ฝ่าย..... บริหารทั่วไป สถานีพัฒนาที่ดินสมุทรสงคราม

หัวข้อการพัฒนา..... แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

สถานที่..... สถานีพัฒนาที่ดินสมุทรสงคราม..... วันที่..... ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

วิทยากร/ผู้ให้ความรู้..... ระบบการฝึกอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ LDD e-Training..... กรมพัฒนาที่ดิน

หน่วยงานที่จัดอบรม..... กองการเจ้าหน้าที่ กรมพัฒนาที่ดิน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

๒. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปสื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้

สรุปสาระสำคัญ

ประเทศไทยมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ ๑๔๙.๒๕ ล้านไร่ ซึ่งภายใต้พื้นที่การเกษตรดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีระบบชลประทานประมาณ ๓๒.๗๙ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๒๑.๙๗ ของพื้นที่ทำการเกษตร ส่วนพื้นที่ที่เหลือ ๑๑๖.๔๕ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๗๘.๐๒ เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน นอกจากนี้ พื้นที่เกษตรกรรมที่มีการพัฒนาระบบชลประทานแล้ว ยังมีพื้นที่ชลประทานบางส่วนที่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ มีน้ำใช้เพื่อการเกษตรไม่เพียงพอตลอดทั้งปี ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายกรมพัฒนาที่ดิน จัดทำโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน โดยการขุดสระน้ำในไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร และให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่าย ๒,๕๐๐ บาท/บ่อ เป็นการบรรเทาสภาพปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติ และมอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน นับแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน

สรุปเนื้อหา เนื้อหาประกอบด้วย ๔ บท ดังนี้

๑. ความสำคัญของโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

๑.๑ คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย กรมพัฒนาที่ดิน จัดทำโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำไว้ในพื้นที่ บรรเทาปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ซึ่งจะพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ในการกักเก็บน้ำ คุณภาพของน้ำ รวมทั้งความพร้อมของเกษตรกรในการกำหนดพื้นที่ขุดสระน้ำในไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลบ.ม. โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกษตรกรมีแหล่งน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทำการเกษตรนอกเขตชลประทานโดยการขุดสระน้ำในไร่นา และบรรเทาผลกระทบจากฝนทิ้งช่วง หรือภัยแล้ง ให้เกษตรกรสามารถทำการผลิตทางการเกษตรได้โดยใช้น้ำจากสระน้ำในไร่นา

๑.๒ การดำเนินโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ด้านที่ ๒ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน , ด้านที่ ๕ การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๑.๒.๑ แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ประเด็นการพัฒนาด้านที่ ๔ บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เป้าหมาย : การบริหารจัดการน้ำภาคเกษตรอย่างทั่วถึง / ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๗๐) : ปริมาตรเก็บกักน้ำเพิ่มขึ้น จำนวน ๒,๖๕๓ ล้านลูกบาศก์เมตร / แนวทางการพัฒนา : การเพิ่มผลผลิตของน้ำ ทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจาก การใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

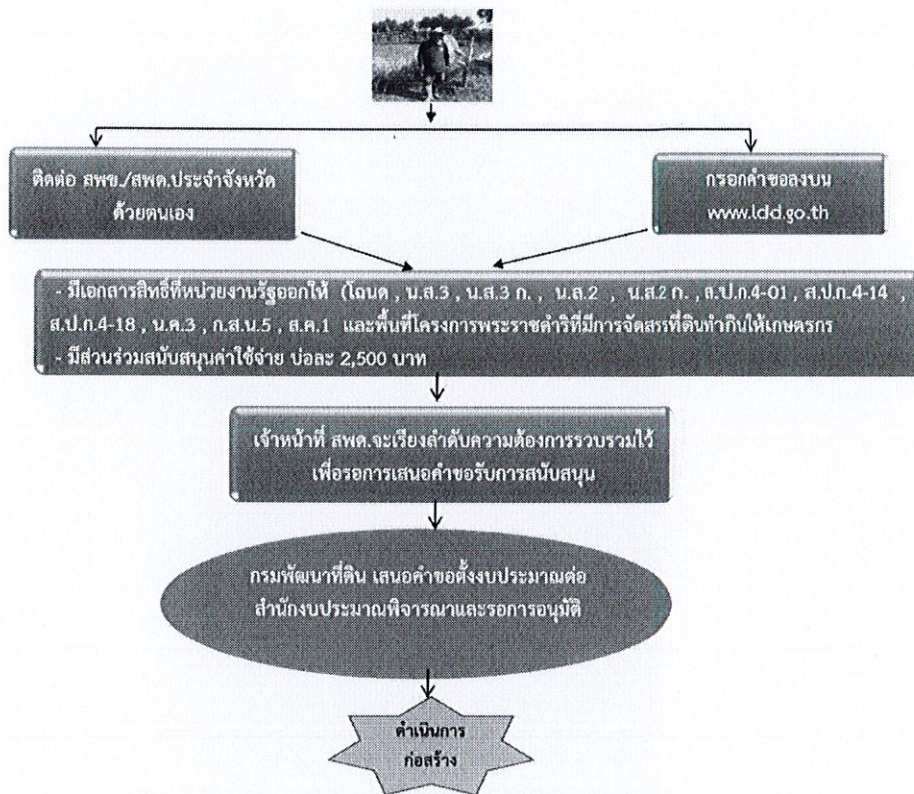
๑.๒.๒ แผนปฏิบัติราชการของกรมพัฒนาที่ดิน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ประเด็นการพัฒนาด้านที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินให้เหมาะสมด้วยระบบบริหารจัดการเชิงรุก เป้าหมาย ๑) พื้นที่เกษตรกรรมได้รับการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ให้เกิดความสมดุล และยั่งยืน ๒) พื้นที่เพาะปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมลดลง ตัวชี้วัด (๑) จำนวนพื้นที่เกษตรกรรมได้รับการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดินให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน (ไม่น้อยกว่า ๑๕ ล้านไร่ ภายในปี ๒๕๗๐) (๒) ร้อยละของพื้นที่เพาะปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมลดลง (ร้อยละ ๑๐ ภายในปี ๒๕๗๐)

๑.๓ กระบวนการแผนงาน – งบประมาณ

๑.๓.๑ การจัดทำแผนงานและเสนอแผนปฏิบัติการด้านทรัพยากรน้ำ ผ่านระบบ Thai Water Plan : TWP (สหทช.) ตาม พ.ร.บ. น้ำ แผนปฏิบัติการด้านน้ำทั้งหมด จะต้องเสนอให้ กษ. เห็นชอบ จึงจะ ขอรับสนับสนุนงบประมาณได้ ซึ่งหน่วยงานต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด สหทช. จึงมีการนำ เทคโนโลยี Software สมัยใหม่มาพัฒนาใช้งานเป็นการเฉพาะ เพื่อสามารถอำนวยความสะดวกหน่วยงานและ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้สามารถปฏิบัติงานเป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการวางแผนงาน ตรวจสอบ อนุมัติ และวิเคราะห์แผนงาน/โครงการ ซึ่งเป็นระบบรองรับผลการวิเคราะห์แบบ Real Time และ Time Based

๓.๑.๒ แนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ผ่านระบบ e-Budgeting (สงป.) ระบบ การจัดการงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ e-Budgeting เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการบริหาร งบประมาณให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การบูรณาการ ซึ่งระบบสารสนเทศด้านการงบประมาณของสำนัก งบประมาณสามารถอำนวยความสะดวกตามขั้นตอนการวางแผน/การจัดทำ/การบริหารงบประมาณ โดย เจ้าหน้าที่ของหน่วยรับงบประมาณต้องมีความเข้าใจโครงสร้างงบประมาณตามยุทธศาสตร์ รวมถึงการ เชื่อมโยงยุทธศาสตร์กระทรวงกับยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณทุกมิติ

๓.๑.๓ กระบวนการขอรับการสนับสนุนโครงการ และขั้นตอนการเสนอคำขอตั้งงบประมาณ โครงการ ตัวอย่างดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ กระบวนการขอรับการสนับสนุนโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

๑.๔ การรายงานโครงการ แบ่งออกเป็น

๑.๔.๑ การติดตามและประเมินผล

(๑) การติดตามผลการดำเนินงานและการประเมินผล

๑.๔.๒ ระบบการติดตามและประเมินผล

(๑) ระบบการรายงานแผน/ผลการปฏิบัติงาน สงป.๓๐๑

(๒) ระบบติดตามประเมินผลด้านน้ำ Thai Water Assessment

(๓) ระบบฐานข้อมูลแผน/ผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ BB EvMIS

(๔) ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR

๒. หลักการบันทึกข้อมูลระบบบริหารจัดการข้อมูลแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

โปรแกรมระบบบริหารจัดการข้อมูลแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานเป็นเครื่องมือที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายโครงการ ไปจนถึงการสรุปข้อมูลความสำเร็จของการดำเนินโครงการ มีเครื่องมือต่าง ๆ ช่วยให้เกษตรกรสามารถส่งคำร้องขอรับบริการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานได้อย่างสะดวกผ่านระบบออนไลน์ และทุกหน่วยงานของกรมพัฒนาที่ดินที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสามารถทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และตรวจสอบได้

๓. การคัดเลือกพื้นที่และแบบก่อสร้าง

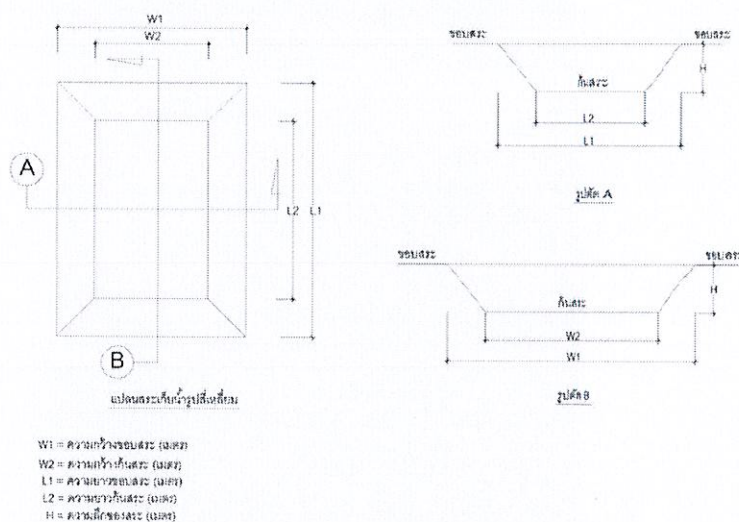
๓.๑ พื้นที่ซึ่งจะดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ต้องเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและมีเอกสารสิทธิที่ดินที่หน่วยงานรัฐเป็นผู้ออกให้ ได้แก่ โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. น.ส.๓ ข.) แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ (น.ค.๓ กสน.๕) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑ ส.ป.ก. ๔-๑๔

ส.ป.ก. ๔-๑๘) ใบจอง (น.ส.๒ น.ส.๒ ก.) พื้นที่ คทช. และพื้นที่โครงการพระราชดำริที่มีการจัดสรรที่ดินทำกิน ให้เกษตรกร รวมทั้งเอกสารใบรับรองให้ใช้ประโยชน์ที่ดินที่ออกจากกรมป่าไม้และกรมอุทยาน

๓.๒ เป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทาน ขาดแคลนระบบที่จะจัดส่งน้ำไปถึงได้ตลอดปี และประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเป็นประจำ หรือแล้งซ้ำซาก

๓.๓ พื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นาตามเงื่อนไขของโครงการต้องเป็นพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของดินที่มีผลต่อปริมาณน้ำที่จะกักเก็บได้ ตามระดับความเหมาะสมของดิน ได้แก่ ความชื้นน้ำของดิน (Permeability) ปริมาณหินพื้นผิวที่ผิวยุบดิน ความลาดชันของพื้นที่ไม่ควรเกิน ๑๕% และเป็นดินที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และเลวมาก หลีกเลี่ยงพื้นที่ที่เป็นดินทรายจัด พื้นที่เกลือขึ้นเป็นดินเค็ม พื้นที่ซึ่งมีก้อนหินขนาดใหญ่ ซึ่งหากก่อสร้างไปจะทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้นานคุณภาพน้ำไม่ดี

๓.๔ กรมพัฒนาที่ดินได้ออกแบบสระน้ำมาตรฐานความจุ ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งมีความกว้าง ความยาว ความลึก และความลาดชันข้างที่แตกต่างกัน สามารถคำนวณปริมาณดินขุด โดยการพิจารณาจากตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความกว้าง ความยาว และความลึกของสระน้ำเมื่อมีปริมาตรดินขุด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ที่ความลาดชันข้างต่างๆ กัน

ภาพที่ ๒ รูปแบบแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด ๑,๒๖๐ ลบ.ม. กรณีความลึก ๒ - ๓ เมตร

๔. กระบวนการดำเนินงานโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานในพื้นที่

- ๔.๑ การรับสมัครเกษตรกร
- ๔.๒ การตรวจสอบพื้นที่
- ๔.๓ การยกเลิก และการสละสิทธิ์เข้าร่วมโครงการ
- ๔.๔ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง
- ๔.๕ การขุดสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- ๔.๖ การติดตามผลการขุดสระน้ำ

๔.๗ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ของกรมพัฒนาที่ดิน www.ddd.go.th

๔.๘ ประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. หมอдинอาสา และผู้นำท้องถิ่น ชี้แจงทำความเข้าใจให้ความรู้กับเกษตรกร

๔.๙ สำรวจความต้องการของเกษตรกร เกษตรกรที่สนใจ กรอรายละเอียดความต้องการลงในใบสมัครตามแบบฟอร์มความต้องการแหล่งน้ำในไร่นา ให้แก่เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน หรือยื่นคำร้องขอรับบริการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานที่เว็บไซต์ของกรมพัฒนาที่ดิน www.ddd.go.th ภายใต้ลิงค์ https://www.ddd.go.th/WEB_Water/

๔.๑๐ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน จัดเก็บรวบรวมข้อมูลเรียงลำดับความต้องการเป็นข้อมูลรวบรวมเก็บไว้

๔.๑๑ การคัดเลือกเกษตรกร คัดเลือกจากแผนความต้องการสระน้ำที่เกษตรกรได้มายื่นความจำนงไว้แล้ว ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีเกณฑ์ ดังนี้ (๑) เกษตรกร มีความพร้อม สามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขุดสระน้ำ บ่อละ ๒,๕๐๐ บาท (๒) เป็นเจ้าของพื้นที่ก่อสร้างที่ใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร มีเอกสารสิทธิ์ และมีหนังสือยินยอมให้เข้าดำเนินการก่อสร้าง

๔.๑๒ ตรวจสอบพื้นที่ พื้นที่ทำการเกษตร มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ได้แก่

(๑) โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ ได้แก่ น.ส.๓ น.ส.๓ ก. น.ส.๓ ข. แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน ส.ค.๑

(๒) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ น.ค.๓ กสน.๕

(๓) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก.๔-๐๑ ส.ป.ก.๔-๑๔ ส.ป.ก.๔-๑๘

(๔) ใบจอง น.ส.๒ น.ส.๒ ก.

(๕) พื้นที่ คทช.

(๖) พื้นที่โครงการพระราชดำริที่มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกร

(๗) เอกสารใบรับรองให้ใช้ประโยชน์ที่ดินที่ออกจากกรมป่าไม้และกรมอุทยาน

อยู่นอกเขตชลประทาน มีประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำ มีความเหมาะสมของดินในการขุดสระน้ำ หลีกเลียงพื้นที่ดินทรายจัด พื้นที่ดินเค็ม พื้นที่ที่มีก้อนหินขนาดใหญ่ กรณีขุดสระน้ำความลึกไม่เกิน ๓ เมตร ควรมีพื้นที่ดำเนินการจากปากสระน้ำข้างละ ๒ เมตร กรณีที่ขุดสระน้ำลึกเกิน ๓ เมตร ต้องมีระยะเว้นไม่น้อยกว่าที่กำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน จัดกลุ่มเป้าหมายการจัดสรรพื้นที่ก่อสร้างโดยขนาดของกลุ่มและการกระจายตัวของสระน้ำ ต้องเหมาะสมกับการบริหารจัดการเครื่องจักรกล

๔.๑๓ การยกเลิก และการสละสิทธิ์เข้าร่วมโครงการ มีทั้งการสละสิทธิ์ก่อนทำสัญญาและสละสิทธิ์หลังทำสัญญา

๔.๑๔ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ดังภาพที่ ๓

ภาพที่ ๓ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

๔.๑๕ การติดตามผลการขุดสระน้ำ

ภาพที่ ๔ กระบวนการติดตามผลการขุดสระน้ำ

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานขนาด ๑,๒๖๐ ลบ.ม. มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องศึกษาคู่มือการปฏิบัติงานเพิ่มเติมจากคู่มือฉบับต่างๆ และฉบับล่าสุดที่กรมพัฒนาที่ดินทำการปรับปรุงครั้งที่ ๒ ณ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เพื่อให้การปฏิบัติงานถูกต้องและเป็นไปตามที่ระเบียบฯ กำหนด

(ลงนาม).....

(นางสาวศิริพร บุญเพ็ญ)

ตำแหน่ง เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

(ลงนาม).....

(นายธิเบต คงนาวัง)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินสมุทรสงคราม

(ลงนาม).....

(นายคำนึง แสงขำ)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑๐
ผู้รับรองผลการพัฒนาความรู้

กรมพัฒนาที่ดิน

ขอมอบประกาศนียบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

นางสาวศิริพร บุญเพ็ญ

ได้ผ่านการฝึกอบรมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ระบบ LDD e-Training

หลักสูตร “แหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน”
รุ่นที่ 1/2568 : ธันวาคม 2567 - มีนาคม 2568

(ดร.ทวีศักดิ์ รณเดโชพล)
อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน